

Розділ I

Їх було четверо: двоє мужчин і дві жінки. З шанобливим здивуванням споглядали вони краєвид, що відкривався їхньому зору. Аби краще розгледіти всі деталі картини, вони вибралися на величезну купу дерев, повалених буревієм. Адже серед урочистих сутінків у похмурих і вогких схованках американських лісових нетрів такі просіки, утворені ураганами, стають немовби світлими оазами. Купа дерев, про які ми зараз говоримо, знаходилась на вершині невеликого пагорба. Він був невисокий, але, попри те, з нього відкривалася широка панорама — рідкісне видовище для людини, що мандрує лісами. Величезні стовбури, повалені вітром, поламані, мов соломинки, так сплелись між собою віттям, що їхнє гілля могло слугувати навіть за драбину чи підпору для рук. Одне велике,

вирване з коренем дерево стирчало догори відземком; його забите землею коріння утворювало своєрідний майданчик, на який і видерлися четверо подорожніх. Двоє з них, мужчина і жінка, були індіанцями із племені тускарорів*.

Їхніми супутниками були чоловік, зовнішність якого свідчила, що він провів життя в океані — якимсь простим матросом, і молода дівчина з тихим і розумним виразом обличчя, рухливим і одухотвореним водночас. Її великі блакитні очі світилися глибоким почуттям, навіяним цією сценою.

На захід — лише у цьому напрямку перед мандрівниками відкривалася далечінь — погляд линув до могутнього океану з розкішного листу, забарвленого усіма відтінками, властивими природі сорок другого градуса північної широти. В'яз із граціозною схиленою верхівкою, різноманітні види клена, численні породи американського дуба, широколиста липа сплітали свої віти, утворюючи широкий листяний килим, що губився десь за обрієм. То там, то тут серед просвітів виглядали вже менші берези, осики з тріпотливим листям, різновиди ліщини — мешканці тих країв, де природа не дуже багата; вони здавалися безпорадними і непоказними серед гордих, могутніх дерев. Подеколи прямий, високий стовбур сосни підносився над цим зеленим морем, немов величезний обеліск, штучно зведений серед долини листя. Навколо — неозора зелена далечінь, ніжна гра барвів і відтінків, усі переливи світла і тіней; урочистий спокій природи вселяв почуття благоговіння...

— Дядечку, — сказала своєму супутнику здивована і зачарована дівчина, ледь торкнувшись його руки, щоби піднятися на майданчик, — це схоже на океан, який ви так любите!

---

* Тускарори — індіанське плем'я, що входило до ірокезького союзу племен. — Прим. пер. (тут і далі).

— Ось що значить неосвіченість і дівоча фантазія, Магніте! (Так часто називав свою племінницю моряк, натякаючи на її привабливість.) Лише дитя може порівняти цю пригорщу листя з Атлантичним океаном! Усі ці дерев'яні вершки можна було б прикріпити до камзола Нептуна* замість букета.

— У ваших словах, дядечку, здається, більше жартів, ніж правди. Погляньте: милі тягнуться за милями, а скрізь — лише листя й листя. Що б іще ви помітили на океані?

— Що б іще? — повторив дядько, нетерпляче відсунувши лікоть, до якого торкалася племінниця; руки його, схрещені на грудях, були закладені за борт червоного сукняного камзола, пошитою за модою того часу. — Але де ж, де піна бурунів, блакитна вода, вали, кити, смерчі та вічне перекочування хвиль на цьому лісовому клаптику, моя люба?

— Але ж в океані немає таких прекрасних верхівок дерев, цієї урочистої мовчанки, цього запашного листя і чудової зелені, дядечку?

— Дурниці, Магніте! Якби ти що-небудь тямала у цьому, ти б знала, що зелена вода обіцяє моряку загибель. Навіть простаку зелена вода навряд чи сподобається.

— Але зелень дерев — зовсім інша справа. Чуєте цей звук? Це вітерець дихає в листі.

— Почула б ти подих північно-західного вітру у відкритому морі, дитино, і тоді вже б говорила про дихання вітру! Але де ж шторми та буревії, пасати** та східні вітри у цьому лісовому закутку? І які риби плавають під цією тихою поверхнею?

— Місце, де ми тепер знаходимося, свідчить, що тут були буревії, дядечку, і якщо під цими деревами немає риб, то є звірі.

---

* Нептун — у римській міфології — бог морів.

** Пасати — у Північній півкулі постійні північно-східні вітри, що дмуть між тропіками й екватором.

— Ну, не знаю, — відповів дядько повчальним тоном моряка. — Нам в Олбані* наговорили різних історій про диких звірів, яких ми начебто зустрінемо, але проте ми ще не бачили нікого, хто міг би налякати навіть тюленя. Не думаю, щоб якісь із ваших сухопутних звірів могли би зрівнятися з акулою південних широт!

— Погляньте! — вигукнула племінниця, більше захоплена красою лісу, ніж доказами свого дядька. — Бачите, там, над деревами, піднімається дим? Можливо, там житло?

— Бачу, бачу! Дим — ознака того, що тут живуть люди, а це варте тисячі дерев. Треба показати Гострій Стрілі, який може пройти повз порт, не помітивши його. Там, де дим, там і камбуз**.

Старий моряк вийняв руку з-під камзола, легенько торкнувся плеча індіанця, який стояв поряд, і показав йому на димок, що здіймався над листям на відстані милі від них і, розтікаючись непомітними струменями, зникав у повітрі.

Тускарора був одним із тих воїнів з гордою поставою, які раніше часто зустрічалися серед тубільців Америки; хоча він інколи бував у поселеннях і мав нагоду познайомитися зі звичаями і навіть мовою білих, однак зберіг велич і впевнену гідність вождя. Його ставлення до моряка було дружнім, проте стриманим, адже індіанець, який бачив багатьох офіцерів різних військових чинів, не міг не помітити, що його супутник був лише солдатом. Справді, спокійна гордість тускарори вселяла таку повагу, що Чарлз Кеп (так звали старого моряка) не дозволяв собі у стосунках із індіанцем панібратства, хоча вони були знайомі вже більше тижня. Однак дим вразив моряка не менше, ніж несподівана поява вітрила

---

* Олбані — одне із найдавніших міст США. Засноване голландцями в 1623 р. Столиця штату Нью-Йорк.

** Камбуз — кухня на судні.

у відкритому морі, і він уперше ризикнув торкнутися плеча індіанця.

Гострий зір тускарори миттю помітив дим. Хвилину індіанець стояв, звівшись на пальці, роздувши ніздрі, немов сарна, що відчуває підозрілий запах у повітрі, і непомітно зосередивши погляд у той бік, як гончак, що чекає пострілу свого господаря. Потім він опустився, і з його грудей вирвався тихий вигук — звук м'який та ніжний, не схожий на різкі крики індіанського воїна. Зовні він був спокійним, і лише його чорні орлині очі запитливо вдивлялися у далечінь. І дядько, й племінниця добре знали, що їхня довга мандрівка незаселеними місцями була небезпечна, та вони не могли вирішити, доброю чи поганою ознакою є цей дим, що сповіщає про близьку присутність якихось людей.

— Очевидно, поблизу онеїди* чи тускарори, Гостра Стріла, — сказав Кеп, — чи не приєднатися нам до них, щоб провести ніч у їхньому вігвамі**?

— Тут немає вігвама, — спокійно відповів Гостра Стріла, — занадто багато дерев.

— Але ж повинні тут бути індіанці? Можливо, тут знаходиться хтось із ваших старих друзів, містере?

— Немає тускарори, немає онеїда, немає могаука***. Вогонь блідолицього.

— Що за диявол! Ось це, Магніте, вже вище знань моряка: ми, старі морські вовки, можемо відрізнити матроський тютюн від солдатського й гніздо річкового матроса від койки справжнього моряка, але, здається мені, найдосвідченіший адмірал на флоті його Величності не відрізнить королівського диму від диму вугільника!

Обличчя і погляд дівчини, що стояла поряд із моряком, оживилися від думки, що десь поряд, у цій лісовій

---

* Онеїди — індіанське плем'я, що входить до ірокезького союзу племен.

** Вігвам — житло індіанців Північної Америки

*** Могауки — плем'я, союзне з ірокезами.

глушині, є людські істоти. Не знаючи, що подумати — тому що вони обидвоє мали нагоду дивуватися знанням або, краще сказати, інстинкту тускарори, — вона промовила:

— Багаття блідолицих! Та ні, дядечку, він не може цього знати!

— Десять днів тому, дитино, я б поклявся у цьому, а от сьогодні і сам не знаю, чому вірити, а чому ні. Можу я дозволити собі запитати вас, Стріло: чому ви гадаєте, що отой димок — від багаття блідолицих, а не червоношкірих?

— Сирі дрова, — відказав індіанець з таким спокоєм, з яким хіба що вчитель витлумачує умову задачі спантеличеному учневі. — Дуже сире — багато дим; багато вода — чорний дим.

— Але ж, прошу вибачення, добродію Стріло, дим не чорний, до того ж, він і невеликий. Як на мої очі, він такий легкий та кучерявий, як із капітанового чайника, коли від дров на кораблі нічого не залишається, окрім кількох трісок у трюмі.

— Дуже багато вода, — повторив Гостра Стріла, злегенька кивнувши головою. — Тускарора дуже хитрий палити багаття з вода; блідолиций багато книги, а палити все: багато книги — мало знати.

— Ну, щодо книжок, то в цьому є слушність, не заперечую, — сказав Кеп, який не був великим поборником науки. — Це він, Магнітику, натякає на твоє читання, бо вождь розуміється на всьому чудово у свій власний спосіб. А скільки ще, за вашими розрахунками, Стріло, до тієї сажавки, яку ви звете озером і куди ми ось уже стільки днів тримаємо курс?

Тускарора дивився на моряка зі спокійною зверхністю, відповідаючи:

— Онтаріо — як небо; йти одне сонце, і великий мандрівник бачити озеро.

— Таки так, я — великий мандрівник, не заперечую, проте з усіх моїх мандрівок ця — найдовша, найневигідніша і найвіддаленіша від морських гаваней. Але якщо

до цієї водиці, Стріло, й справді тут близько, та до того ж її ще й так багато, то пара добрих очей побачила б її, адже з цього спостережного пункту, либонь, видно щонайменше за тридцять миль?

— Дивіться! — сказав Гостра Стріла, повагом і граційно простягаючи руку вперед, — Онтаріо!

— Дядечку, ви звикли кричати «Земля!», а не «Вода!» і тому, напевне, не помітили озера! — вигукнула небога, сміючись, як дівчата звичайно сміються із власних жартів.

— Гай-гай, Магнітику! Невже ти й справді гадаєш, що я не впізнав би своєї рідної стихії, якби вона була в полі зору?

— Але ж Онтаріо — не ваша стихія, любий дядечку, бо ви звикли до солоних вод, а це озеро — прісне.

— Це може мати значення хіба для якого молодого матроса, але не для такого морського вовка, як я! Я, дочко, розрізну воду, навіть і в Китаї!

— Онтаріо! — з притиском ще раз повторив Гостра Стріла і знову показав рукою на північний захід.

Кеп уперше, відколи вони познайомилися, кинув на тускарору погляд, у якому було щось від зневаги, хоча й простежив за рукою та очима індіанця, які з усією очевидністю вказували на чисту пляму в небі — якраз поверх листяної рівнини.

— Так і є, я знав, що воно таке завбільшки, ще коли покидав морське узбережжя і вирушав на пошуки цієї прісноводної сажавки, — підсумував Кеп, здвигнувши плечима, як людина, котра давно вже має готову думку і вважає, що більше нічого переливати з пустого в порожнє. — Може, воно й справді там, те Онтаріо, але ж воно могло б уміститись і в моїй кишені. Що ж, сподіваюся, коли ми дійдемо туди, там буде хоч де повернутися нашому човнові. Проте, Стріло, якщо тут десь поблизу є блідолиці, то я, признатися, бажав би дістатися до них на відстань голосу.

Цього разу тускарора на відповідь спокійно схилив чоло, і всі мовчки зійшли з поваленого дерева. Щойно вони

ступили на землю, Гостра Стріла заявив, що йде до багаття, аби допевнитися, хто його розіклав, а своїй дружині, Кепові та його небозі радив повернутися до піроги, яку вони залишили на річці, й там чекати, поки він повернеться.

— Ні, вождю, це ще можна було б допустити при вимірюванні глибини, та й то лише неподалік від узбережжя, де знайомий фарватер*, — заперечив Кеп. — А в такому незнайомому краю, як цей, гадаю, було б не зовсім безпечно відпускати лоцмана одного далеко від корабля. Отож, з вашого дозволу, ми не будемо розбивати гурту.

— Що хотіти мій брат? — суворо запитав тускарора, не образившись, однак, на погано приховану недовіру.

— Вашого товариства, добродію Стріло, й більш нічого. Я хочу піти з вами і побалакати з цими незнайомцями.

Тускарора погодився без заперечень, але знову відіслав до човна свою терплячу й покірну маленьку дружину, яка зрідка зводила на нього великі чорні очі лише для того, щоб виразити в однаковій мірі і повагу, і страх, і любов до чоловіка. А тут затялася ще й Магнітик. Завзята, а в години випробувань і досить-таки енергійна, вона, однак, була просто жінка, і сама думка, що їй доведеться залишитися одній, без захисту чоловіків посеред пущі, котра, як щойно підказали їй чуття, навряд чи де взагалі доходила кінця-краю, сповнила її таким гострим болем, що вона теж забажала супроводжувати дядька.

— Повірте, я вже так насиділася в човні, що мені буде вельми корисно пройтися, дорогий сер, — додала дівчина, і її личко, що так зблідло, хоч вона й намагалася зберегти спокій, почало знову густо наливатися рум'янцем. — А крім того, може, серед тих невідомих є й жінки.

— Ну, добре, дитино, підеш. Та це й недалеко — який кабельтов** звідси, тож за годину до заходу сонця вже будемо тут.

---

* Фарватер — шлях для безпечного проходу суден.

** Кабельтов — морська одиниця довжини. Англ. кабельтов — 183 м, амер. кабельтов — 219 м.

Одержавши дозвіл, дівчина, справжнє ім'я якої було Мейбл Дангем, почала лаштуватися в дорогу, а Червнева Роса — так звали дружину Гострої Стріли — байдуже попростувала до піроги, бо занадто звикла до послуху, самоти й мороку лісу, щоб відчувати якийсь острах. Трое ж, що лишилися біля вітрового валу, обминули непрохідне плетиво, дійшли до узлісся й рушили в потрібному напрямку. Гострій Стрілі було досить кількох поглядів, тим часом старий Кеп, перш ніж довіритися тіням дерев, розважливо визначив напрямок за кишеньковим компасом.

— Воно, Магнітику, може, й личить індіанцю стернувати за нюхом, але наш брат, який пройшов науки, знає ціну стрілці, — промовив дядько, плентаючись позаду за тускаророю, що ступав легко й упевнено. — Повір моему слову, Америку ніколи не було б відкрито, якби Колумб тільки й мав, що ніздрі. Друже Стріло, чи бачили ви коли отаку річ?

Індіанець обернувся, зиркнув на компас, якого Кеп тримав так, щоб не збитися з шляху, і поважним тоном відказав:

— Око блідолицих. Тускарора бачити у голові. Нехай Солонна Вода (так індіанець величав свого супутника) зараз тільки дивитися, не говорити нічого.

— Він каже, дядечку, що нам краще б помовчати; певне, остерігається людей, з якими маємо зустрітися.

— Та то вже є такий індіанський спосіб іти на квартири. Бачиш, він оглянув запал своєї рушниці. То й мені не завадило б поглянути на те ж саме в моїх пістолях.

Нічим не виказуючи своєї тривоги від цих приготувань, до яких вона вже звикла за довге подорожування, Мейбл ішла легким і пружним кроком, як і тускарора, не відстаючи від чоловіків. Перші півмилі вся обачність зводилася до суворої мовчанки, та з наближенням до місця, де, за всіма розрахунками, мало бути багаття, стала потрібна більша обережність.

У такому лісі, звичайно, не багато охопиш поглядом, хіба тільки прямі й високі стовбури дерев. Кожна

деревина тут виробила собі шлях до сонця, і під лисяною запоною можна було йти, мов через неозоре природне склепіння, що трималося на міріадах грубих колон. Ці колони, чи дерева, часто-густо служили схожим шукачеві пригод, мисливцеві чи й ворогові; отож що ближче Гостра Стріла підходив своїми пружними кроками до того місця, де, як підказували йому досвід та безпомилкові чуття, мали бути невідомі, його хода ставала легшою, погляд — пильнішим, а сам він ще старанніше ховався.

— Глянь, Солона Водо, — переможно сказав індіанець, вказуючи одночасно на просвіт серед дерев, — багаття блідолицих.

— Клянусь Всевишнім, чолов'яга має рацію! — буркнув Кеп. — Он вони, порозвалювалися собі спокійнісінько і жеруть, немовби в каюті трипалубника.

— Гостра Стріла має рацію лише наполовину, — шепнула Мейбл, — бо там двоє індіанців і тільки один білий.

— Блідолиций, — промовив тускарора, показуючи два пальці, — червоношкірий, — показуючи один.

— Ну, звідси не скажеш, хто з вас має слухність, а хто ні, — втрутився Кеп. — Один з них на сто відсотків білий, та ще й гарний молодик, жвавий та вельми статечний; інший — червоношкірий настільки, наскільки фарба та природа могли його таким зробити; а третій оснащений тільки наполовину — ні бриг, ні шхуна.

— Блідолиций, — повторив Гостра Стріла і підняв два пальці. — Червоношкірий, — і показав один палець.

— Певне, так воно і є, дядечку, бо індіанцеве око, здається, ще не схибило жодного разу. Та нині треба хутчій дізнатися — друзі вони чи вороги. Чого доброго, ще французи.

— Один окрик одразу пояснить нам усе, — промовив Кеп, — тільки стань ось за це дерево, Магнітику, а то коли б замість відповіді негідники не пальнули бортовим залпом. Зараз я з'ясую, під яким прапором вони плавають.

Дядько приклав долоні рупором до рота і тільки хотів було видобути обіцяний окрик, як Гостра Стріла зупинив його помахом руки.

— Червона людина — могіканин, — промовив тускарора. — Добре. Блідолиці — інгізи*.

— Божественні вісті! — прошепотіла Мейбл, якій не дуже до смаку була кривава сутичка у темній глушині. — Ходімо ж хутчій до них, дядечку, й оголосимо себе друзями.

— Добре, — погодився тускарора. — Червоношкірий — холодний і знати; блідолиций — запальний і стріляти. Хай скво** піде.

— Що-о? — вигукнув приголомшений Кеп. — Щоб мій Магнітик пішов у розвідку, а ми, два здорових гевали, стояли в дрейфі*** й спостерігали, як то він причалюватиме до берега? Якщо я погоджусь на це, то...

— Дядечку, та мудріше й не придумати, — перепинила його щира дівчина. — Я аніскілечки не боюся. Жоден християнин не наважиться стріляти, побачивши жінку, яка простує до нього. А крім того, моя присутність буде запорукою миру. Тож хай буде так, як запропонував Гостра Стріла, і все буде гаразд. Вони ще й досі нас не запримітили, тому моя поява не зчинить серед них переполоху.

— Добре! — відказав Гостра Стріла, відверто схвалюючи відважність Мейбл.

— Це не по-моряцькому, — заперечив було Кеп. — Але тут, у лісі, хто його знає... Коли ти гадаєш, Мейбл...

— Та що ви, дядечку, я переконана, що нема ніякої причини боятися, та й ви тут поруч — захистите, коли що.

— Ну, добре, візьми тоді пістоля...

— Ні, краще покластися на свою юність і тендітність, — відказала дівчина, усміхаючись, й густо зашарілася від хвилювання. — Найкращий захист для жінки

---

* Інгізи — індіанська спотворена назва англійців.

** Скво (індіан.) — жінка.

*** Стояти в дрейфі — стояти непорушно на місці.